

## UZZIŅAI

■NMPD speciālisti iesaka - ja veselības problēmas parādās tieši darbības vakarā vai brīvdienās, kad ģimenes ārsti neatbild uz tālruņa zvaniem, taču nav pārliecības, vai vajag piesaistīt neatliekamo palīdzību, pieejams ģimenes ārsta konsultatīvais tālrunis 66016001. Konsultēties var, ja ir saaukstēšanās, drudzis, galvassāpes, sāpes ausīs, kaklā, vemšana, caureja, neliela trauma, hroniskas slimības saasinājums u.c., turpretī, ja iestājas bezsamaņa, ir pēkšņs elpas trūkums, pēkšņas sāpes krūtīs, vienas pušes vājums, smaga trauma, spēcīga asiņošana un citas dzīvību apdraudošas situācijas, noteikti jāzvana 113, kas izvērtēs situāciju.

■Tā kā tagad ir gripas un citu ziemas vīrusu laiks, ieteicams papildināt mājas aptieciņas krā-

jumus ar medikamentiem, kas pazemina temperatūru, atvieglo simptomus.

■Nacionālais veselības dienests ziņo, ka šobrīd, gripas epidēmijas laikā, arī Cēsu klīnikā pieejams dežūrārsts, kas pieņem gan bērnus, gan pieaugušos. Dežūrārsts pieejams darbadienās no pulksten 17 līdz 21, bet sestdienās un svētdienās no plkst. 9 līdz 21. Savukārt tuvākais steidzamās medicīniskās palīdzības punkts atrodas Siguldas slimnīcā, kur tas strādā katru dienu visu diennakti.

■Bērniem par vizīti pie dežūrārsta vai steidzamās palīdzības punktā nav jāmaksā, bet pieaugušiem dežūrārsta apmeklējums maksā tikpat, cik vizīte pie ģimenes ārsta – 1,42 eiro. Vizīte steidzamās medicīnas palīdzības punktā maksā 4,27 eiro.

## Lai neveidojas neērta situācija

Neatliekamās medicīniskās palīdzības Cēsu nodaļas galvenā ārsta palīdzē **MIRANDA ŠMITE** saka, ka par Cēsu nodaļā saņemtiem nepamatotiem izsaukumiem tiešas statistikas nav, taču Vidzemē kopumā 30 procenti no visiem izsaukumiem ir gadījumi, kuros neatliekamās palīdzības brigāde nebija jāpiesaistīta.

Dzirdēts par gadījumiem, kad cilvēks nodomājis - izsaukšu medikus, mani aizvedīs uz slimnīcu un veiks izmeklējumus bez rindas. Cēsu nodaļas vecākā ārsta palīdzē Santa Rogoča saka: “Ne vienmēr neatliekamās palīdzības brigāde pacientu ved uz slimnīcu. Lai viņu ievietotu stacionārā, jābūt pamatojumam. Protams, ja cilvēku nogādā slimnīcas uzņemšanas nodaļā, viņam sniegs palīdzību, bet pēc tam var palaist mājās. Veic tikai tos izmeklējumus, kas nepieciešami konkrētajā si-

tuācijā. Tāda iedoma, ka, piemēram, man jau divus mēnešus plauktiņā stāv nosūtījums uz sonogrāfiju, es izsaukšu neatliekamo palīdzību, mani aizvedīs uz slimnīcu un bez rindas izmeklēs, ir aplama. Tā nenotiek.

Dažkārt ir izsaukumi pie pacientiem, kam ir stipri paaugstināta temperatūra - 38 vai 39 grādi -, bet nav citu veselības traucējumu. Ja cilvēks būtu iedzēris kaut to pašu paracetamolu, pats saviem spēkiem būtu samazinājis temperatūru. Tas ir tipisks gadījums, kad mediķi dodas uz izsaukumu, bet cilvēkam dzīvības briesmas nedraud. Tāpat ir pacienti, kas izdzer zāles un nesagaida to iedarbību. Paiet dažas minūtes, efekta nav, zvans neatliekamajai palīdzībai. Bet ir medikamenti, kas iedarbojas pēc 30 minūtēm, pat pēc stundas. Ierodas mediķi, laiks pagājis, zāles beidzot iedarbojušās, un izveidojas neērta situācija.” □

## Noteikti jautājumi katram gadījumam

**Uz Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) ārkārtas tālruni 113 jāzvana situācijās, kad cilvēka dzīvība ir apdraudēta un palīdzības saņemšanā izšķirošas ir minūtes – ir gūta ļoti smaga trauma vai ir pēkšņa saslimšana, kas vieš bažas par dzīvības apdraudējumu.**

Tomēr arvien biežāk izskan dienesta lūgums rūpīgi izvērtēt, vai situācija tiešām ir tik smaga, ka jāzvana neatliekamajai palīdzībai. Diemžēl prakse rāda, ka cilvēki joprojām lūdz NMPD palīdzību situācijās, kas pēc būtības neattiecas uz misiju, kādu pilda neatliekamās palīdzības mediķi. Katra gadījuma smaguma pakāpi un nozīmīgumu vispirms šķetina NMPD centrāles dispečers.

Neatliekamā medicīniskā dienesta sabiedrisko attiecību speciāliste Ilze Bukša skaidro, ka ārkārtas tālruņa 113 dispečercentrā strādā mediķi - gan ārsta palīgi, gan ārsti. Viņi specializējušies neatliekamajā medicīnā un arī strādājuši brigādēs, devušies izsaukumos. Dispečeri katru izsaukumu izvērtē pēc stingriem kritērijiem. Viņi zina, kādi jautājumi katrā gadījumā jāuzdod, lai saprastu, vai mediķiem jādodas palīgā nekavējot-

ties, vai pacienta veselības problēmas var atrisināt ģimenes ārsts vai speciālists poliklīnikā.

Ja pēc telefoniski sniegtās informācijas ir skaidrs, ka cilvēka veselība vai dzīvība nav apdraudēta, tad dispečers vai ārsts - konsultants var ieteikt, kur meklēt palīdzību, un brigāde netiek nosūtīta. Ja no zvanītāja stāstītā nebūs iespējams skaidri saprast, vai pastāv briesmas veselībai vai dzīvībai, vismazāko šaubu gadījumā brigāde tiks nosūtīta uz izsaukuma vietu.

Cilvēkam nav jāuztraucas, kā viņš paskaidros, kas noticis. “Dispečers zvanītāja teikto rūpīgi izvērtē. Ja cilvēks teiks, ka guvis apdegumu, dispečeram speciālā datorprogrammā uzreiz būs redzami apdegumu gadījumos obligāti uzdomāmie jautājumi, lai noskaidrotu, vai situācija ir neatliekama. Dispečers noskaidros, cik liels ir apdegums (vai tas ir lielāks par cietušā plaukstu – jo lielāki apdegumi jau liecina par nepieciešamību saņemt palīdzību neatliekami) un kurā ķermeņa daļā, lai no-

skaidrotu, vai apdegums nav tā sauktajā šoka zonā, kas var būt kritiski. Piemēram, sejas apdegums var liecināt, ka cietuši arī elpceļi, tas var būt bīstami, tāpat bīstami ir apdegumi dzimumorgānu rajonā un vēl citās zonās.

Tas ir līdzīgi kā pie ģimenes ārsta vai speciālista – arī tur taču cilvēks nesatraucas, vai zīnās, kā pateikt, kas kašs. Speciālists uzdod noteiktus jautājumus (cik ilgi sāp, kurā vietā, kādas ir sāpes utt.), un pacients uz tiem atbild, lai ārsts varētu saprast, kas noticis un kas darāms. Šajā gadījumā atšķirība ir tā, ka dispečeram jācenšas noskaidrot situāciju pa tālruni, neredzot pacientu, tāpēc ļoti svarīgi klausīties, ko dispečers jautā, un atbildēt pēc iespējas precīzi. Izsaukumu pieņemšanas dispečers ir pirmais, kas sniedz palīdzību kritiskās situācijās nonākušajiem, no viņa lēmuma un rīcības atkarīga turpmāka palīdzības sniegšana cietušajam. Tāpēc katram vārdam, ko saka dispečers, ir nozīme un neviens jautājums, kuru uzdos dispečers, nav lieks,” skaidro NMPD pārstāve. “Saprotams, ka cilvēkam, kas nav mediķis, var būt grūti izvērtēt visas situācijas. Ja rodas veselības problēmas un nav skaidrs, kas varētu būt par iemeslu un kā rīkoties, vienmēr jāsaazinās ar mediķiem. Ģimenes ārsts vislabāk pazīst savu pacientu, tāpēc darbadienās pirmo padomu vislabāk varēs dot viņš,” saka I. Bukša un vēlreiz atgādina, ka gadījumos, kad tiešām šķiet, ka situācija ir neatliekama, uz ārkārtas tālruni 113 noteikti jāzvana. □

**Ja no zvanītāja stāstītā nebūs iespējams skaidri saprast, vai pastāv briesmas veselībai vai dzīvībai, vismazāko šaubu gadījumā NMPD brigāde tiks nosūtīta uz izsaukuma vietu.**

## Kas apgrūtina neatliekamo darbu

**NMPD dispečers darbs ir ļoti grūts, atbildīgs, sarežģīts un intensīvs (ik dienu uz ārkārtas tālruņa numuru 113 tiek saņemti 1600 līdz 1800 zvani).**

I. Bukša bilst, ka reizēm tā vietā, lai atbildētu uz dispečera jautājumiem un uzklautu mediķu padomus, cilvēki sāk diskutēt, apšaubot NMPD darbiniekus. Tas apgrūtina darbu. “Turklāt dažkārt diskusijas noved pie apvainojumiem, izsaucejs kļūst rupjš, īpaši personas, kuras ir alkohola reibumā. Aicinām saprast, ka pacientam izdosies labāk palīdzēt, ja palīdzības izsaucejs ieklausīsies dispečera teiktajā un atbildēs uz jautāto. Diemžēl iedzīvotāji mēdz zvanīt uz ārkārtas tālruni 113, lai vienkārši parunātos, bieži lūdz izskaidrot analīžu rezultātus vai vēlas precizēt diagnozi, grib uzzināt, vai ārsts nozīmējis pareizos medikamen-

tus. Tā darīt noteikti nevajadzētu, uz šādiem jautājumiem NMPD nevar atbildēt. Turklāt vēl jo svarīgāk - šādi zvani var kavēt kādam citam sniegt palīdzību dzīvībai kritiskos brīžos,” tā I. Bukša.

Savukārt, dodoties izsaukumos, mediķiem nereti nākas sastapties ar nepiesietiem suņiem, kas rej pie mājas, tumšām kāpņutelpām, pie dzīvokļu durvīm reizēm numuru nevar saskaņāt, daudzdzīvokļu namu stāvlaukumi ir pārpildīti, īpaši ziemā, kad pieklūšana tā jau apgrūtināta. Tie ir biežāk sastopamie iemesli, kas apgrūtina mediķu darbu. “Cilvēki izsauc neatliekamo palīdzību, bet rodas sajūta, ka mediķi nemaz netiek gai-

di,” saka NMPD Cēsu nodaļas galvenā ārsta palīdzē M. Šmite, savukārt ārsta palīdzē S. Rogoča piebilst: “Bija gadījums, ka telpā uz grīdas pār vaļēju pagraba lūku bija pārklāts paklājs. Viss beidzās ar to, ka neatliekamās palīdzības dienesta automašīnas vadītājs, nesot aparāturu, iegāzās pagrabā. Iedomājieties, kas notiktu, ja mediķi iegāztos pagrabā ar visu pacientu. Arī uz ceļa ir dažādas situācijas. Ir autovadītāji, kas reaģē uz dienesta automašīnas gaismas un skaņas signālu, bet ir tādi, kas ceļu negriež. Dažkārt redzam, ka viens otrs šoferis nobīstas, nesaprot, kā rīkoties, nesatrauji bremzē, radot bīstamas situācijas.” □

## Kad par izsaukumu jāmaksā

Ja dispečers izvērtē, ka neatliekamā palīdzība nav nepieciešama, tomēr tiek uzstāts uz mediķu brigādes ierašanos, tad to var sniegt tikai kā maksas pakalpojumu, par ko jau zvana brīdī informē dispečers. Šādu kārtību nosaka Ministru kabineta noteikumi, maksa par pakalpojumu ir 56,56 eiro. Maksas pakalpojumi nav dienesta pamatfunkcija, līdz ar to nav pienākums tos katrā situācijā veikt. Maksas pakalpojumu skaits nav liels, dienā tiek izrakstīti 10-12 rēķini, salīdzinot ar aptuveni 1000 izsaukumiem, uz kuriem visā Latvijā dodas mediķu brigādes. “Var būt gadījumi, kad rēķi-

nu ir tiesības izrakstīt bez iepriekšēja brīdinājuma. Piemēram, ja izsaukums pieteikts kā dzīvībai bīstams, taču, ierodoties adresē, brigāde konstatē, ka neatliekamā medicīniskā palīdzība nav nepieciešama un sniegta nepatiesa informācija par notikušo. Piemēram, ja mediķi tiek izsaukti uz “bezsamaņu”, bet patiesībā izrādās, ka cilvēkam ir tikai alkohola apreibums, vai arī tiek ziņots par “spēcīgu asiņošanu”, bet nākas konstatēt, ka gūta sīka skramba pakrītot vai, piemēram, ar nazi iegriežot pirkstā. Norēķini izsaukuma laikā nenotiek. Rēķinu NMPD izraksta centralizēti. Tas tiek nosūtīts pa pastu un ir jāapmaksā mēneša laikā. □

Lappusi sagatavoja **MONIKA SPROĢE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogramma “Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma” atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013



Valsts reģionālās attīstības aģentūra